

CZEŚĆ VIII. DZIAŁALNOŚĆ WOJEWÓDZKIEGO INSPEKTORATU OCHRONY ŚRODOWISKA W KIELCACH

1. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach prowadził w 2001 roku kontrole jednostek organizacyjnych, które w swej działalności korzystają gospodarczo ze środowiska. Podobnie jak w poprzednich latach, cele i kierunki, jakie były realizowane w czasie kontroli, wynikały z uzgodnień dokonywanych z Wojewodą Świętokrzyskim, zadań stawianych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oraz wniosków i interwencji przekazywanych przez organy administracji samorządowej i rządowej, organizacje społeczne i osoby indywidualne.

Na koniec 2001 roku w ewidencji Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach znajdowało się 1625 zakładów i innych jednostek organizacyjnych. Uwzględniając fakt, że w 2000 roku zarejestrowanych było 1537 podmiotów, to oznacza przyrost o 88 obiektów, czyli o 5,7%.

Ogólna liczba kontroli przeprowadzonych w 2001 roku wyniosła 425 i była o blisko 17% większa od ilości kontroli, jakie miały miejsce w roku poprzednim (365). Wzrost ilości kontroli, przy zachowaniu planowanych zamierzeń kontrolnych na podobnym poziomie, wynikał między innymi z konieczności podejmowania pozaplanowych działań sprawdzających w czasie szczególnych zdarzeń, jakimi były np. szkody powodziowe. Jednocześnie w dalszym ciągu doskonalona była organizacja przeprowadzania kontroli na tak rozległym terenie jakim jest województwo świętokrzyskie, przy praktycznie nie zmieniającej się obsadzie etatowej stanowisk inspektorskich.

W ramach działań pokontrolnych wystosowano w 2001 roku 327 zarządzeń i wystąpień pokontrolnych, czyli w stosunku do 77% podmiotów objętych działaniami WIOŚ. W roku 2000 zarządzeń było 292 i dotyczyły 80% jednostek. Utrzymuje się bardzo wysoki odsetek zakładów, na terenie których stwierdzane są uchybienia w zakresie przestrzegania wymogów ochrony środowiska. Wzrost ilości zarządzeń wydanych w 2001 roku w stosunku do 2000 roku o 12% wynika z faktu objęcia kontrolami większej liczby podmiotów gospodarczych.

Na 203 zakłady skontrolowane w ramach kontroli, realizowanych zgodnie z zaplanowanymi celami, zaledwie w 19 jednostkach nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości. Należy jednak zaznaczyć, że nie zawsze zgłoszone zastrzeżenia dotyczyły ściśle tego zagadnienia, które było podstawowym przedmiotem kontroli.

Realizowane w 2001 roku cykle kontrolne wynikały z działań planowanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Bezpośrednio po każdym z nich sporządzane były materiały, w których podsumowano wykonane kontrole i ustalenia dokonane w ich trakcie.

Na stosunkowo wysokim poziomie utrzymuje się ilość kontroli interwencyjnych. W roku 2001 przeprowadzono ich 91, a dla porównania w 2000 roku było ich 105. Znaczna część zgłoszeń związana jest z zastrzeżeniami dotyczącymi gospodarki odpadami i uciążliwości emisji zanieczyszczeń. Narastającym problemem stają się uciążliwości powodowane przez emisję zanieczyszczeń z instalacji, które nie wymagają posiadania pozwolenia oraz wprowadzania odorów, które są zagadnieniem w ogóle nie normowanym w naszym prawodawstwie. Ponadto utrzymuje się tendencja wzrostowa spraw związanych z nadmiernym hałasem emitowanym do środowiska.

Generalnie można podać dwie podstawowe przyczyny nie przestrzegania przepisów z zakresu ochrony środowiska:

1. Nieznajomość obowiązujących przepisów w zakresie gospodarczego korzystania ze środowiska. Szczególnie wyraźnie jest widoczny ten problem w małych zakładach i przy prowadzeniu działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, gdy nie ma wyodrębnionych stanowisk pracy i nie zatrudnia się osób, które miałyby zajmować się sprawami z zakresu ochrony środowiska. Sytuacja diametralnie pogorszyła się jeszcze w II półroczu 2001 roku, gdy zaczęły się ukazywać bardzo obszerne, nowe przepisy regulujące te zagadnienia. Wiele podmiotów ma utrudniony dostęp do ukazujących się przepisów i nie śledzi wprowadzanych zmian.
2. Brak środków finansowych na przeprowadzenie niezbędnych prac modernizacyjnych i remontowych, jakie powinny być wykonane w celu dostosowania instalacji do wymogów określonych w przepisach ochrony środowiska. Zagadnienie jest bardzo istotne szczególnie w dużych zakładach przemysłowych, gdzie nakłady pieniężne musiałyby być bardzo wysokie.

Oprócz przedstawionych powyżej przyczyn zdarzają się również inne, takie jak świadome lekceważenie obowiązujących norm przez niektórych przedsiębiorców lub unikanie kontroli poprzez prowadzenie działalności w godzinach popołudniowych lub nocnych.

W roku 2001 przeprowadzono 262 kontrole sprawdzające, co w stosunku do 2000 roku i 197 kontroli stanowi wzrost o 33%. W warunkach województwa świętokrzyskiego taki znaczący wzrost ilości kontroli sprawdzających związany był z dużą ilością działań, jakie zrealizowano w związku ze zniszczeniami powodziowymi, a następnie sprawdzaniem usuwania powstałych szkód. Wiele kontroli wynikało także z konieczności sprawdzania zmniejszania ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska przez podmioty, w stosunku do których prowadzone było postępowanie karne.

Przeprowadzone działania wskazują, że są pewne branże działalności gospodarczej, w których szybciej lub wolniej następują zmiany związane z dostosowywaniem się zakładów do obowiązujących przepisów ochrony środowiska. Pozytywnymi zjawiskami w tym zakresie na terenie województwa świętokrzyskiego są nadal bardzo szeroko prowadzone modernizacje i przebudowy w zakładach przemysłu wiążących materiałów budowlanych, w których udział posiadają podmioty zagraniczne. Prowadzonym pracom towarzyszy jednoczesna poprawa skuteczności działania urządzeń służących ochronie środowiska i generalne porządkowanie zagadnień związanych z gospodarczym korzystaniem ze środowiska. Na terenie województwa znajduje się co najmniej kilkanaście dużych zakładów tej branży, które zdecydowanie zmieniły swoje podejście do spraw ochrony środowiska, np. „Lhoist Bukowa” w Bukowej, „Nordkalk Miedzianka” w Zajączkowie, Zakłady Gipsowe „Dolina Nidy” w Gackach czy cementownie: „Nowiny”, „Ożarów” i „Małogoszcz”. Zaistniałe zmiany były możliwe dzięki zaangażowaniu bardzo dużych środków finansowych i konieczności dostosowywania pracy zakładów do przepisów obowiązujących w Polsce oraz krajach Unii Europejskiej, czego wymagają zagraniczni kontrahenci. Efektem przeprowadzonych zmian było między innymi skreślenie z listy zakładów najbardziej uciążliwych dla środowiska w skali województwa takich zakładów jak Cementownia „Małogoszcz”, Cementownia „Ożarów”, „Lhoist Bukowa”. Podobnie pozytywne tendencje można zauważyć w branży dystrybucji paliw. Większość nowo budowanych stacji paliw posiada nowoczesne zabezpieczenia przed możliwością zanieczyszczenia środowiska. Nawet tak wielki dystrybutor, jakim jest PKN „Orlen” na dużą skalę przeprowadza modernizacje użytkowanych instalacji, jednocześnie rezygnując z utrzymywania przestarzałych obiektów, które nigdy nie będą przystosowane do obowiązujących przepisów. Są jednak również pewne działy gospodarki, gdzie zmiany są niewielkie lub wręcz niezauważalne. Do takich dziedzin można zaliczyć w dalszym ciągu małych producentów z branży przetwórstwa mięsnego. Zdecydowana większość upatruje przyczyn utrzymywania się takiego stanu w braku środków finansowych na pokrycie kosztów modernizacji oraz braku generalnych rozwiązań pewnych problemów w skali województwa, np. utylizacji odpadów poprodukcyjnych. Nieprawidłowości utrzymują się także w dziale gospodarki komunalnej. Najpoważniejsze zadania, to w dal-

szym ciągu porządkowanie gospodarki odpadami oraz gospodarki ściekami. Najpoważniejszym czynnikiem blokującym działania w tym zakresie jest brak pieniędzy w budżetach poszczególnych gmin. Dość istotnym utrudnieniem jest również zdecydowany sprzeciw lokalnych społeczności przeciwko lokalizacji niektórych obiektów lub zakładów gospodarki komunalnej, takich jak składowiska czy stacje segregacji i unieszkodliwiania odpadów.

W czasie kontroli przeprowadzonych w 2001 roku stwierdzano naruszenia przepisów praktycznie wszystkich ustaw regulujących warunki gospodarczego korzystania ze środowiska. Najwięcej nieprawidłowości dotyczyło, w dalszym ciągu, łamania zasad określonych ustawą o odpadach. Przy czym, mimo upływu lat, najczęściej ujawniano braki uzgodnień w zakresie postępowania z odpadami innymi niż niebezpieczne i zezwoleń na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych, a także uchylanie się przedsiębiorców od prowadzenia ewidencji wytwarzanych odpadów. Stwierdzano również przypadki przekazywania odpadów bez odpowiedniego udokumentowania tego faktu, a nawet spalania niektórych odpadów. Przykładem może być działalność Spółki „Agro-Meat” w Sędziszowie. W wyniku prowadzonego uboju i produkcji przetwórstwa mięsnego powstawała stosunkowo duża ilość odpadów, które częściowo były zakopywane. Dzięki wspólnym działaniom z Policją i Inspekcją Weterynaryjną doprowadzono do unieruchomienia zakładu. Stosunkowo często stwierdzano również nieprawidłowości w samodzielnym naliczaniu opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska. Dotyczyło to zarówno opłat za składowanie odpadów, jak i opłat za emisję zanieczyszczeń do powietrza. Największe trudności w tym zakresie występują w mniejszych zakładach, których właściciele nie są w ogóle zorientowani, że istnieją takie powinności.

W wypadku ujawniania w czasie kontroli rażących naruszeń przepisów stosowano również sankcje karne: 3 wnioski skierowano do organów ścigania, 19 do kolegium ds. wykroczeń (w IV kwartale roku do sądów grodzkich) i nałożono 28 mandatów karnych.

W czasie przeprowadzania 205 kontroli zostały pobrane próby zanieczyszczeń wprowadzanych przez zakłady do środowiska. W wypadku stwierdzenia, że ładunki lub stężenia zanieczyszczeń przekraczają wielkości dopuszczalne, określone decyzjami administracyjnymi, albo są one wprowadzane bez wymaganych zezwoleń, wszczynano postępowanie mające na celu wymierzenie kar pieniężnych z tego tytułu. W roku 2001 wydano 114 decyzji o karach godzinowych lub dobowych oraz 84 decyzje o karach łącznych. Wysokość wymierzonych kar wyniosła 1189,5 tys. zł.

Ilość i wielkość nałożonych kar w poszczególnych komponentach środowiska przedstawia tabela 96.

Tabela 96. Kary pieniężne za nieprzestrzeganie wymagań ochrony środowiska wymierzone w 2001 r.

Element środowiska	Wymierzone kary pieniężne			Koszty kontroli	
	Ilość decyzji wymierzających kary godzinowe i dobowe	Ilość decyzji wymierzających kary łączne	Wysokość wymierzonych kar w zł	Ilość decyzji	Wysokość ustalonych kosztów w zł
Ścieki	28	20	186 617,88	32	55 305,17
Powietrze	69	49	717 248,08	27	33 722,96
Hałas	15	15	285 591,60	18	11 099,89
Odpady	2	0	0	0	0
ŁĄCZNIE	114	84	1 189 457,56	77	100 128,02

Systematyczne kontrole poszczególnych podmiotów gospodarczych w większości przypadków prowadzą do podejmowania działań mających na celu ograniczenie zakresu oddziaływania na środowisko. Dodatkowymi bodźcami w tym zakresie są opłaty z tytułu gospodarczego korzystania ze

środowiska jak również, w wypadku naruszania obowiązujących norm, administracyjne kary pieniężne. Pozytywnymi przykładami w tym zakresie są m.in. modernizacje kotłowni C-1 i C-2 Zakładu Energetyki Ciepłej w Starachowicach, modernizacje urządzeń odpylających na kolejnych ciągach technologicznych Cementowni „Nowiny” w Sitkówce, wymiana i modernizacja urządzeń odpylających w wytwórni mas bitumicznych FHUP „Cezet” w Kielcach, rozbudowa komunalnej oczyszczalni ścieków w Skarżysku-Kamiennej i skierowanie na ten obiekt ścieków z rejonu Rejowa, co umożliwiło likwidację przestarzałej (funkcjonującej bez pozwolenia wodno-prawnego) Oczyszczalni „Rejów” w Skarżysku-Kamiennej, budowa wysypiska odpadów komunalnych w Przededworzu (gm. Chmielnik), co umożliwi likwidację i rekultywację nielegalnego składowiska odpadów komunalnych w Suchowoli (gm. Chmielnik)

W roku 2001 Inspekcja Ochrony Środowiska kontynuowała sprawowanie szczególnego nadzoru nad zakładami umieszczonymi na liście zakładów najbardziej uciążliwych dla środowiska w skali kraju. Na terenie województwa świętokrzyskiego, w dalszym ciągu znajdują się na niej 3 jednostki, jednak należy podkreślić, że wszystkie zakłady poczyniły znaczne postępy w realizacji zadań proekologicznych.

Cementownia „Nowiny” w Sitkówce w 2001 roku kontynuowała intensywne prace modernizacyjne w zakładzie nr 2. Przebudowie uległa kolejna linia technologiczna pieca obrotowego, dokonano dalszych zmian w technologii transportu i załadunku cementu. Wszystkim działaniom towarzyszy równoległa wymiana lub całkowita modernizacja urządzeń ochrony środowiska. W dalszym ciągu nieczynny był zakład nr 1, gdzie prowadzone są prace rozbiórkowe wybranych obiektów. Pełna realizacja planów unowocześnienia Cementowni powinna spowodować jej skreślenie z „Listy 80” jeszcze w ciągu 2002 roku.

Kopalnia Siarki „Grzybów” w Rzędowie, na której spoczywa obowiązek rekultywacji ponad 500 ha terenów, gdzie było prowadzone wydobycie siarki w ramach KiZChS „Siarkopol”, wykonuje swoje zadania zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem. Dotychczas zlikwidowano odprowadzanie z terenu kopalni silnie zmineralizowanych ścieków o podwyższonym odczynie. Zakończono prace wyburzeniowo-rozbiórkowe kotłowni technologicznych i obiektów towarzyszących oraz kontynuowano rekultywację gruntów byłych pól górniczych. Ze względów techniczno-technologicznych działania są realizowane etapowo: wyburzanie obiektów infrastruktury technicznej, oczyszczanie terenu, rekultywacja techniczna i rekultywacja biologiczna. Zakończenie prowadzonych prac pozwoli przywrócić cały obszar do użytkowania, głównie leśnego. Tempo realizacji robót rekultywacyjnych uzależnione jest od zabezpieczenia środków finansowych ze Skarbu Państwa. W czasie kontroli ustalono, że rekultywacja techniczna ostatnich pól górniczych powinna nastąpić do grudnia 2003 roku, co jest zgodne z obowiązującym harmonogramem.

Elektrownia im. Tadeusza Kościuszki w Połańcu eksploatuje instalację odsiarczania spalin na blokach energetycznych nr 5-8, której budowa została zakończona w grudniu 1998 roku. Przedsiębiorstwo kontynuowało program ograniczania ilości wytwarzanych i składowanych odpadów na rzecz zwiększenia ich gospodarczego wykorzystywania. Wdrożono również system ciągłych pomiarów emisji zanieczyszczeń na poszczególnych emitorach. Ze względu na wielkość produkcji energii elektrycznej, Elektrownia jest zakładem o największym zakresie gospodarczego korzystania ze środowiska na terenie województwa świętokrzyskiego. Decydują o tym przede wszystkim ilości emitowanych zanieczyszczeń do powietrza, wykorzystywanie wód do celów technologicznych, jak również wytwarzanie odpadów. Zakład posiada wymagane przepisami pozwolenia i zezwolenia w tym zakresie. Problemem jaki musi być rozwiązany przez Elektrownię jest przede wszystkim ograniczenie natężenia hałasu, jaki przedostaje się z terenu zakładu do środowiska.

Realizowana działalność kontrolna Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska zawsze jest ukierunkowana na przeciwdziałanie negatywnym trendom zmian w zakresie gospodarczego korzystania ze środowiska przez poszczególne podmioty gospodarcze.

Po kolejnym roku działalności kontrolnej Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach można podjąć próbę sformułowania pewnych wniosków i spostrzeżeń dotyczących tendencji zachodzących zmian. Dużo nieprawidłowości związanych jest z niewłaściwym realizowaniem obowiązków samodzielnego naliczania przez podmioty opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska w zakresie składowania odpadów i emitowania zanieczyszczeń do powietrza. Pilnego uporządkowania wymagają sprawy związane z właściwie prowadzoną gospodarką odpadami, a szczególnie warunków ich składowania, unieszkodliwiania lub wykorzystywania. W zdecydowanie większym stopniu powinny się uaktywnić w zakresie samodzielnie prowadzonych działań kontrolnych i rozwiązywania problemów, służby ochrony środowiska na poziomie gminy i powiatu. Pierwsze zmiany i wprowadzenie uprawnień kontrolnych dla organów samorządowych związane było z nowelizacją art. 91 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska, jaka zaczęła obowiązywać od 1 stycznia 1999 roku. Praktycznie takie same uprawnienia zostały zachowane w art. 379 nowej ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska. Organy ochrony środowiska, jakimi są: starosta, wójt, burmistrz lub prezydent miasta, posiadają ustawowy obowiązek sprawowania kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie swojej właściwości. Jednocześnie mają uprawnienia do nieograniczonego wstępu na kontrolowany teren, żądania okazywania dokumentów i składania wyjaśnień i informacji. Jest to zakres praw identyczny do uprawnień posiadanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Powszechnie wykonywanie działań kontrolnych przez organy samorządowe pozwoliłoby na szybsze załatwianie wielu lokalnych problemów. Miałoby to wpływ, przede wszystkim, na usprawnienie systemu załatwiania wzrastającej ilości skarg i interwencji dotyczących zagadnień ochrony środowiska.

2. LABORATORIUM WIOŚ

Laboratorium Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach realizuje badania w zakresie monitoringu: wód powierzchniowych, wód opadowych, gleb, emisji pyłowo-gazowej, hałasu oraz w zakresie kontroli: wód powierzchniowych, wód podziemnych, ścieków, gleby, osadów, odpadów, emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych do atmosfery ze źródeł energetycznych i hałasu środowiskowego.

Laboratorium świadczy także usługi dla osób fizycznych i podmiotów gospodarczych w zakresie badań wód powierzchniowych i podziemnych, ścieków i gleby, emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych i pomiarów hałasu.

Laboratorium zapewnia wysoką jakość prowadzonych badań gwarantowaną przez wysoko kwalifikowany personel, sprawne i dobrej klasy wyposażenie pomiarowe i badawcze, stosowanie odczynników posiadających certyfikaty jakości, wiarygodnych metodyk i procedur badawczych oraz skuteczną kontrolę jakości badań.

Wyrazem kontynuacji dążeń do osiągnięcia jak najwyższego poziomu jakości realizowanych w Laboratorium badań było rozszerzenie w 2001 r. posiadanego od 1997 r. certyfikatu akredytacji PCBC wg wymagań normy PN-EN 45001 i Przewodnika ISO/IEC 25:1990 o pomiary emisji pyłowo-gazowej i pomiary hałasu oraz o metodyki dotyczące oznaczeń wykonywanych techniką chromatografii jonowej. Przeprowadzony przez auditorów Polskiego Centrum Akredytacji w grudniu 2001 r. audit rozszerzający potwierdził w pełni kompetencje Laboratorium w zakresie badań zgłoszonych do akredytacji.

Laboratorium Inspektoratu planuje w 2002 r. rozszerzenie zakresu badań objętych akredytacją o metodyki dotyczące oznaczeń wykonywanych techniką chromatografii gazowej, przy okazji planowanego w listopadzie 2002 r. auditu akredytacyjnego na zgodność systemu jakości z normą PN-EN ISO/IEC 17025.

Tabela 97. Badania i pomiary wykonane przez Laboratorium WIOŚ Kielce w 2001 r.

Lp.	Rodzaj badań	2001 r.	
		Ilość próbek/pomiarów	Ilość oznaczeń
1	Monitoring wód powierzchniowych	1046	30148
2	Monitoring gleb	55	385
3	Monitoring hałasu (pomiar)	278	
4	Monitoring wód opadowych	12	288
5	Monitoring emisji (metale, benzo(a)piren)	57	173
6	Kontrole – ścieki, woda	219	2038
7	Kontrole – gleby, odpady	53	196
8	Kontrole – hałas	58	-
9	Kontrole – emisja pyłowo-gazowa	141	-
10	Zlecenia	186	713